

Логіко-методологічні засади вимірювання рівня розвитку інтелектуальних здібностей

Європейський вектор розвитку, що обрала Україна, передбачає перш за все розвиток розумності як головної ознаки людського роду (*homo sapiens*). Здібність до розумової діяльності здійснюється інтелектом, який в операціональному сенсі є головним інструментом розумної людини. Розвиток інтелекту відбувається повсякденно в побутових життєвих практичних ситуаціях, шляхом розвитку наук, в процесі освіти, а також – в професійній діяльності. Інтелектуальний розвиток вимірюється та проходить певні рівні. В західноєвропейській культурі безсумнівною є теза щодо відповідності мислення та існування («*Cogito ergo sum*» Рене Декарта), і як наслідок – відповідності якості мислення та якості існування. Як ми думаємо, так і існуємо. Тож на часі для українського суспільства поставити питання на усіх рівнях суспільного життя щодо виміру рівня інтелектуального розвитку українців з відповідними висновками щодо зв'язку цього рівня з якістю рівня життя всього суспільства. Поки що такого загального для всіх вимірювання не відбувається, але це завдання з необхідністю постало і можна констатувати про початок суспільної турботи щодо свого розуму. Для нашої країни інтелектуальний підхід до підбору персоналу з використанням тестів є новим, оскільки почав широко застосовуватися з середини 2015 року. Даний підхід є досить ефективним, оскільки дозволяє швидко виявляти кандидатів, які ідеально підходять на посаду, налагодити об'єктивний і системний відбір персоналу, оперативно ідентифікувати здобувачів, які не відповідають вимогам вакансії. Перш за все, мова йде про розпочате масштабне тестування фахівців юридичних спеціальностей, а в освіті – введення тестування при вступі до магістратури. Зі змінами в соціальній практиці постають питання щодо належної підготовки студентів і фахівців до цих випробувань. Зокрема, це показує аналіз рейтингових списків кандидатів другого етапу відкритого

конкурсу на заміщення посад керівників нових місцевих прокуратур, їх перших заступників та заступників (див. списки кандидатів у відкритому доступі на сайті Генеральної прокуратури України [http://www.gp.gov.ua/ua/ge\(Bгг8?_t=риБ1сагіоп5&і=тес&і<Г=163360\)](http://www.gp.gov.ua/ua/ge(Bгг8?_t=риБ1сагіоп5&і=тес&і<Г=163360))).

Перш за все, мова йде про необхідність системи логічної освіти, яка має бути введена на усіх освітніх рівнях. По-друге, це переформатування програм з логіки і дисциплін логічного циклу в вищій школі, яка до цього часу виконувала нехарактерні для неї функції початкової логічної освіти. По-третє, для підготовки до тестування необхідні логіко-методологічні дослідження певних алгоритмів та відповідне методичне забезпечення. Але поки що в сучасних умовах для вдосконалення рівня культури мислення юристів доцільним є проведення практикумів або спеціалізованих тренінгів, які націлені на розвиток культури мислення. Зміст питань програми таких тренінгів має відповідати сучасним реаліям професійного середовища. Програму тренінгів доцільно розробляти з урахуванням структури тестів на інтелектуальні здібності. Вона має включати спеціальні завдання та вправи на вдосконалення здібностей сприйняття, уваги, пам'яті, різних аспектів мисленнєвої діяльності.

Психометричне тестування рівня інтелектуальних здібностей на сьогоднішній день є найефективнішим методом оцінки і прогнозування потенціалу людини. Сучасні різноманітні онлайн системи тестування всього за 10-15 хвилин дозволяють виміряти основні інтелектуальні здібності індивіда. Людський інтелект настільки поліфункціональний, що неможливо створити абсолютні універсальні для всіх фахівців умови оцінювання, що відповідатимуть класичному принципу повноти. Але можлива типологізація найбільш розповсюджених тестових завдань. Оскільки інтелект сприймає різні знаки та може «схоплювати» їх системно, типологізація тестових завдань базується на різних типах знаків. Так, студентам і фахівцям у галузі права пропонують тестові завдання з залученням різних знакових систем – числової, словесної, образно-фігуративної, особливих штучних символів ($\sqrt{\quad}$, ∞ , $\#$) та ін. Ці символи можуть бути розташовані просторово за допомогою таблиць, діаграм,

схем, систем координат та ін. В межах певного типу знакової системи встановлюються логічні зв'язки, які можуть бути також різними. Знаки або зв'язки між знаками можуть повторюватись за певними логічними правилами. Ці повтори створюють закономірності у тестових виразах. Вирішення тестового завдання залежить від правильного визначення алгоритмів, за якими створюються ці закономірності. В свою чергу, алгоритмами тестових завдань постають логічні правила і закони. Таким чином, для свідомого вирішення тестових завдань для оцінювання ступеня розвитку інтелектуальних здібностей необхідні знання з науки логіки. При цьому ми не відкидаємо деякий відсоток завдань, які можна вирішити інтуїтивно, завдяки розвитку інтелекту в процесі вивчення інших наук або життєвої практики.

Сучасні стандартні тести, що запропоновані юристам, поділяють на три частини, в яких містяться числові, вербальні тести та тести на так звані логічні послідовності. Ці терміни не зовсім коректно позначають типи тестів відповідно правил логічної теорії класифікації та семіотичної класифікації знаків. Це нестрогий поділ, але в ньому містяться деякі загальнозначущі логічні алгоритми. Числовий тест містить масиви числової інформації у вигляді цифрових символів. Вербальний тест містить смислову інформацію, представлену мовними знаками. Тест з логічними послідовностями представляє знакові вирази іншого типу.

Серед багатого логічного апарата можна виділити декілька форм, які використовуються в якості стандартів для побудови завдань та мотивують до неявного знання